

اصول اساسی درباره استقلال قوه قضائیه

مصوب هفتمین کنگره سازمان ملل متحد درباره پیشگیری از جرم و رفتار با متخلفان منعقد در میلان از تاریخ ۲۶

اوت تا ۶ سپتامبر ۱۹۸۵ و تأیید مجمع عمومی طی قطعنامه‌های شماره ۲۰/۲۲ مورخ ۲۹ نوامبر ۱۹۸۵ و ۴۰/۱۴۶

مورخ ۱۲ دسامبر ۱۹۸۵

نظر به اینکه در منشور سازمان ملل متحد مردمان جهان اراده خود را برای ایجاد شرایطی که تحت آن حفظ عدالت یکی از اهدافش دست یابی به همکاری بین‌المللی برای ارتقاء و تشویق احترام به حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین بدون هرگونه تبعیض است، با قاطعیت اعلام می‌کنند؛

نظر به اینکه اعلامیه جهانی حقوق بشر به ویژه اصول برابری در مقابل قانون، فرض بر بیگناهی و حق برخورداری از دادرسی منصفانه و علنی توسط دادگاه صالح، مستقل و بی‌طرف مقرر از سوی قانون تأکید می‌کند؛

نظر به اینکه میثاق‌های بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و حقوق مدنی و سیاسی هر دو اعمال این حقوق را تضمین می‌کنند و به علاوه میثاق حقوق مدنی و سیاسی حق محاکمه بدون تأخیر ناموجه را بیشتر تضمین می‌کند؛

نظر به اینکه کماکان بین بینش تأکید کننده بر این اصول و وضعیت واقعی شکاف وجود دارد؛

نظر به اینکه تشکیلات و اجرای عدالت در هر کشور باید ملهم از این اصول بوده و تلاش‌هایی در جهت تبدیل کامل آنان به واقعیت صورت گیرد؛

نظر به اینکه قواعد مربوط به اعمال دستگاه قضائی به قادر ساختن قضات جهت اقدام طبق اصول مورد نظر باشد.

نظر به اینکه قضات مسئول تصمیم‌نهایی درباره زندگی، آزادی، حقوق، تکالیف و دارایی شهروندان هستند؛

نظر به اینکه ششمین کنگره سازمان ملل متحد در مورد پیشگیری از جرم و رفتار با متخلفان طی قطعنامه شماره ۶ خود از کمیته پیشگیری از جرم و کمیته می‌خواهد شرح و بسط درباره راهنمای مربوطه به استقلال قضات و انتخاب، آموزش حرفه‌ای و جایگاه قضات و دادستان‌ها را در میان اولویت‌های خود شامل نماید؛

نظر به اینکه مقتضی است ابتدا توجه به نقش قضات در رابطه با نظام عدالت و اهمیت انتخاب، آموزش و کردار آنان معطوف گردد؛

اصول اولیه زیر به منظور کمک به دولت‌های عضو در اجرای وظایفشان جهت تأمین و ارتقاء استقلال قوه قضائیه تدوین گردیده و حکومت‌ها در چارچوب قوانین ملی و رویه‌شان مدنظر و مورد احترام قرار داده و بطور کلی باید توجه قضات، حقوقدانان، اعضاء مجریه، مقننه و دولتی به آنان جلب گردد. در اصل، اصول موردنظر با نظر داشت قضات حرفه‌ای تدوین شده‌اند لیکن به طور برابر کاربرد دارند و در صورت اقتضا قضات را در جایی که هستند، منصوب می‌نمایند.

استقلال قوه قضائیه

۱. استقلال قوه قضائیه باید از سوی دولت تضمین و در قانون اساسی یا قانون کشور صراحتاً مورد تأکید قرار گیرد. وظیفه کلیه

نهادهای دولتی و سایر نهادها است که به استقلال قوه قضائیه احترام گذاشته و آن را رعایت نمایند؛

۲. قوه قضائیه براساس حقایق و طبق قانون و بدون محدودیت ها، نفوذهای نابجا، مشوقها، فشارها، تهدیدات یا مداخلات مستقیم یا غیرمستقیم از هرجا یا به هر دلیلی در موضوعات مطروحه بیطرفانه تصمیم می‌گیرد.
۳. قوه قضائیه دارای صلاحیت بر کلیه موضوعات با ماهیت قضایی بوده و دارای اختیار انحصاری است که تعیین کند که موضوع اجازه شده به آن برای اتخاذ تصمیم در صلاحیت اش طبق تعریف قانون است.
۴. در جریان قضایی دخالت نامناسب و غیرمجاز صورت نگرفته و تصمیمات قضایی توسط دادگاهها مشمول تجدیدنظر نخواهند بود. این اصل طبق قانون لطمه‌ای به بازنگری قضایی، تحفیف و تبدیل آن از سوی مقامات صالح درباره محکومیت‌های اعمال شده توسط قوه قضائیه نخواهد زد.
۵. هر کس حق دارد توسط دادگاه های عادی با استفاده از آئین دادرسی قانونی مقرر محاکمه گردد. محاکمی که از آئین دادرسی کاملاً جا افتاده در تشریفات قانونی استفاده نمی نمایند نباید برای جایابی صلاحیت متعلق به دادگاه های عادی یا محاکم قضایی ایجاد شوند.
۶. اصل استقلال قوه قضایی حق دارد و از قوه قضائیه می خواهد اطمینان دهد که رسیدگی های قضایی به طور منصفانه انجام شده و حقوق اطراف دعوی محترم شمرده می‌شوند.
۷. وظیفه هر دولت عضو است که منابع کافی فراهم نماید تا قوه قضائیه قادر باشد وظایف خود را به نحو مطلوب انجام دهد.

آزادی بیان و انجمن

۸. اعضای قوه قضائیه طبق اعلامیه جهانی حقوق بشر مانند سایر شهروندان حق دارند از آزادی بیان، اعتقاد، انجمن و اجتماع برخوردار باشند مشروط بر اینکه به هر تقدیر در اعمال چنین قضات همواره به نحوی عمل خواهند کرد که شأن دستگاه شان و بی‌طرفی و استقلال قوه قضائیه را حفظ نمایند.
۹. قضات در تشکیل و پیوستن به اجتماعات قضات یا سایر تشکیلات که نماینده منافع شان بوده، آموزش حرفه‌ای‌شان را ارتقاء داده و حامی استقلال‌شان باشد، آزاد خواهند بود.

صلاحیت، انتخاب و آموزش

۱۰. اشخاص منتخب برای کار در قوه قضائیه افرادی با جامعیت و توانایی و آموزش مناسب یا واجد شرایط در قانون خواهند بود. هر روشی از انتخاب قضایی صیانت علیه انتصابات با انگیزه‌های نابجا خواهد بود. در انتخاب قضات نباید تبعیضی علیه شخصی به دلایل نژاد، رنگ، جنس، مذهب، عقیده سیاسی یا سایر عقاید، منشاء ملی یا اجتماعی، مال، تولد یا موقعیت باشد مگر اینکه شرط چنین باشد که داوطلب تصدی دستگاه قضایی بایستی دارای تابعیت کشور مربوطه بوده و این امر تبعیض آمیز تلقی نگردد.

شرایط خدمت و تصدی

۱۱. مدت خدمت قضات، استقلال‌شان، امنیت، حقوق مکفی، شرایط خدمت، مستمری و سن بازنشستگی باید در حد کفایت از سوی قانون تضمین گردد.
۱۲. تصدی قضات اعم از منصوب یا منتخب تا سن اجباری بازنشستگی یا انقضا دوره خدمتشان تضمین می گردد.

۱۳. ترفیع قضات هر جا که چنین نظامی وجود دارد باید براساس عوامل عینی به ویژه توانایی، جامعیت و تجربه باشد.

۱۴. محول ساختن دعاوی به قضات در دادگاه محل خدمت امری داخلی مربوط به مدیریت قضایی است.

راز داری حرفه‌ای و مصونیت

۱۵. قوه قضاییه مکلف به راز داری حرفه‌ای در رابطه با رسیدگی‌ها و اطلاعات محرمانه حاصله در طول وظایف‌شان به جز

رسیدگی‌های عمومی بوده و مجبور به شهادت درباره چنین موضوعات نخواهد شد؛

۱۶. قضات طبق قوانین ملی و بدون اینکه به آئین انضباطی یا حق پژوهش یا غرامت از سوی دولت لطمه‌ای وارد سازد باید از

مصونیت شخصی در قبال دادخواهی‌های مدنی برای صدمات پولی، برای اعمال ناپجا یا ارتکاب در اعمال وظایف قضایی‌شان

برخوردار باشند.

انضباط، تعلیق و برکناری

۱۷. اتهام یا شکایت به عمل آمده علیه قاضی در مقام قضایی و حرفه‌ای وی باید تحت آئین دادرسی مناسب به سرعت و

منصفانه رسیدگی شود. قاضی حق شرکت در جلسه رسیدگی منصفانه را خواهد داشت. بررسی موضوع در مرحله آغازین باید

محرمانه باشد مگر اینکه قاضی به نحو دیگری درخواست نماید.

۱۸. قضات تنها به دلایل سلب صلاحیت یا رفتاری که آنان را نامناسب برای اجرای وظایفشان می‌داند مشمول تعلیق یا برکناری

خواهند بود.

۱۹. کلیه رسیدگی‌های انضباطی، تعلیق یا برکناری طبق معیارهای کردار قضایی تعیین تکلیف خواهد شد.

۲۰. تصمیمات در رسیدگی‌های انضباطی، تعلیق یا برکناری مشمول قانونی مستقل هستند. این اصل درباره تصمیمات

عالی‌ترین دادگاه و آن دسته از قوانین در استیضاح یا رسیدگی‌های مشابه شاید جاری نباشد.